

Gracjana Dutkiewicz

Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni

e-mail: g.dutkiewicz@amw.gdynia.pl

ORCID: 0000-0002-0028-4563

DOI: 10.34813/13coll2019

ELITY POLITYCZNE W LOKALNEJ STRUKTURZE SAMORZĄDU TERYTORYALNEGO

STRESZCZENIE

Kogo zaliczamy do lokalnych elit politycznych – kim są ludzie, którzy uczestniczą w podejmowaniu decyzji w ważnych dla wspólnoty lokalnej sprawach oraz decydują o jej rozwoju i przyszłości. Mając na uwadze wskazane kwestie w swoich rozważaniach dokonują ogólnej refleksji problemu, jak zaproponowano w tytule niniejszego artykułu – Elity polityczne w lokalnej strukturze samorządu terytorialnego.

Słowa kluczowe:

elita, elita polityczna, lokalne elity polityczne, władza publiczna, władza lokalna, system społeczny, system polityczny, samorząd terytorialny, wspólnota samorządowa, wspólnota lokalna.

We współczesnym świecie samorząd terytorialny w formie władzy samorządowej obok powszechnie występującej władzy wykonawczej, ustawodawczej i sądowniczej jawi się jako nierozzerwalny element ustroju państw demokratycznych.

Tak rozumiany samorząd terytorialny obserwuje się w zagwarantowaniu swoim obywatelom udziału w sprawowaniu władzy publicznej. Takie przekonanie wynika z nadanych rozwiązań ustrojowych organu stanowiącego i wykonawczego wspólnoty samorządowej, w ramach których lokalne reprezentacje posiadają realny i rzeczywisty wpływ na stanowienie lokalnej władzy, polityki oraz podejmowanie i wykonywanie lokalnych decyzji.

Zgodnie z tym założeniem przyjmuje się, że do reprezentujących go lokalnych elit politycznych należy przede wszystkim dbanie o rozwój społecz-

no-gospodarczy swojej wspólnoty samorządowej, zaspakajanie bieżących potrzeb jej mieszkańców oraz rozwiązywanie ich problemów.

Jednym z paradygmatów badawczych stosowanych w wyjaśnianiu struktury procesu sprawowania władzy politycznej jest elityzm. Pogląd ten zakłada, że w każdym zorganizowanym politycznie społeczeństwie istnieje podział na elity i masy, który wyznacza hierarchiczność jego struktury. W ramach tej struktury elity to mniejszość, która znajduje się na szczycie i jest bardziej upodmiotowiona politycznie niż większość – masy, które stanowią podstawę tej struktury. Taka sytuacja oznacza, że w każdym społeczeństwie występują elity i to niezależnie od istniejących w jego ramach form podziałów klasowo-warstwowych (Laska, Nocoń, 2010, s. 226).

W literaturze polskiej ten sposób myślenia jest stale obecny w rozważaniach nad zjawiskiem władzy politycznej. Dzięki systematycznie prowadzonym studiom nad elityzmem – jak wskazują autorzy *Wielkowiejska elita polityczna: skład i kariery zawodowe* – znana jest dynamika składu społeczno-demograficznego elity centralnej oraz jej poglądy i wymiary prowadzonej rywalizacji. Znane jest też zasadnicze podobieństwo cech społeczno-demograficznych i poglądów między elitami szczebla centralnego i regionalnego oraz centralnego i powiatowego, a także duże podobieństwo cech demograficznych radnych dawnych gmin Warszawy i elit centralnych. Zbadane są również mechanizmy tworzenia i działania lokalnych partii politycznych (Betkiewicz, Jasiewicz-Betkiewicz, 2012, s. 23).

W świetle tych informacji społeczne zapotrzebowanie na elity, które może wynikać zarówno z ich roli i funkcji w systemie politycznym, jak i z wiary i nadziei, że to właśnie te grupy są w stanie sprostać problemom oraz rozwiązać występujące kryzysy w życiu publicznym, w konsekwencji doprowadziło do tego, że termin ten jest rozumiany i interpretowany na wiele możliwości (Dutkiewicz, 2012, s. 175).

Ukazując problematykę elit twórcy teorii oraz badacze elit wskazują, że sam termin „elita” wywodzi się ze słów: francuskiego *élite* – wybór, wybrańcy i łacińskiego *eligere* – wybierać. Co za tym idzie, taki wizerunek elity w ujęciu potocznym określa grupę ludzi wyróżniającą się z otoczenia na podstawie wartości uznanych za ważne w danej społeczności i korzystającą z przywilejów (Sokół, Żmigrodzki 2004, s. 455).

Stąd mimo, iż nie istnieje jedna definicja elity, co ma związek z różnym sposobem jej spostrzegania oraz rozwojem i ewolucją poszczególnych jej koncepcji, można przychylić się do zaproponowanej przez Wojciecha Sokoła i Marka Żmigrodzkiego, zgodnie z którą: „elita to wyodrębniona, choć niekoniecznie w sposób sformalizowany, grupa przywódcza, stanowią-

ca wzór dla reszty społeczeństwa, kierująca jego życiem i określająca lub przynajmniej wpływająca na kierunek jego rozwoju; może być usytuowana w różnych segmentach struktury społecznej i niekoniecznie w oficjalnym establishmentie; szczególne znaczenie jednak przypisywane jest powszechnie elicie politycznej i elicie kulturalnej (intelektualnej)” (Sokół, Żmigrodzki, 2004, s. 455).

Dla porządku należałoby wspomnieć, że „elita polityczna” jest również pojęciem wieloznacznym i różnie interpretowanym, jak już wspomniano wynika to z faktu występowania wielu koncepcji i teorii elit politycznych. W związku z tym w literaturze przedmiotu stosuje się także inne określenia, jak: elita władzy, elita rządząca, klasa rządząca, klasa polityczna, klasa panująca, elita biurokracji, przywództwo, grupa kontrolująca, establishment.

Nie ma jednak wątpliwości, że do elit politycznych rozumianych przede wszystkim jako grupy realizujące zadania przywódcze zalicza się lokalne elity polityczne jako element lokalnej struktury społecznej, które poprzez udział i działalność w życiu lokalnym stanowią komponent szeroko rozumianej elity politycznej, który pretenduje do kierowniczej roli i sprawowania władzy w lokalnym systemie społecznym (Mikołajewski, 2012, s. 117; Zob. Dutkiewicz, 2017, ss. 26-27).

Na lokalny system społeczny składają się następujące podsystemy: polityczny, integracyjny, gospodarczy i kulturowy. Pierwszy reprezentują organa władzy i partie polityczne. Drugi stanowią różnego typu instytucje, np. społeczne, edukacyjne, kulturalne, religijne i media. Trzeci tworzą firmy działające w sferze produkcji, dystrybucji i usług. Natomiast czwarty odnosi się do sfery symbolicznej, obejmuje procesy zachodzące w obszarze świadomości społecznej, tj. wzory, wartości i normy (Lenard, 2014, s. 21).

Spoglądając szerzej na lokalny podsystem polityczny, jako miejsce działalności lokalnych elit politycznych przyjmuje się, że obejmuje on zarówno lokalne elity władzy, jak i jej kontrolitę – czyli opozycję (Lenard, 2014, s. 21).

Dlatego tak rozumiany podsystem polityczny postrzega się jako całość kształt zorganizowanych, zinstytucjonalizowanych i skoordynowanych działań politycznych wyznaczanych przez potrzeby i interesy wspólnoty samorządowej (Laska, Nocoń, 2010, s. 57).

Można zatem dostrzec, że rola lokalnej elity politycznej wynika ze sposobu zorganizowania wspólnoty samorządowej i ustanowienia takiego porządku, w którym powołani i wyposażeni kompetencyjnie przedstawiciele lokalnej elity władzy podejmują i wykonują za określoną zbiorowość i dla tej zbiorowości zadania dotyczące ochrony, pozyskiwania i pomnażania mienia

publicznego, sposobu dostarczania i udostępniania jego dóbr oraz sprawowania kontroli celem realizacji tych zadań (Pałeczki, 2004, ss. 204-205).

W tym znaczeniu na kompetencje lokalnych elit politycznych analogicznie jak w przypadku centralnych elit politycznych składają się: kreacyjne, zarządzania, kontrolne, koordynacyjne, socjalizacyjne, aksjologiczne, stabilizacyjne, regulacyjne, dystrybucji dóbr i wartości społecznych (Nocoń, 2004, ss. 98-99).

Uwzględniając szeroki zakres kompetencji lokalnej elity władzy do jej zadań przede wszystkim należy: po pierwsze – kształtowanie rozwoju swojej wspólnoty terytorialnej, zwłaszcza jej pozytywnej sytuacji, poprzez ograniczenie jej zależności od państwa i innych instytucji, po drugie – wykonywanie zadań publicznych, w celu zaspakajania zbiorowych potrzeb mieszkańców oraz rozwiązywanie ich problemów (Wołowicz, Reśko, 2012, s. 64).

Trudno nie zgodzić się zatem z przekonaniem, że w wymiarze lokalnym elitę stanowią osoby, które biorą udział w podejmowaniu i wykonywaniu decyzji w ważnych dla społeczności sprawach, zwłaszcza dotyczących jej rozwoju społeczno-gospodarczego (Jakubowski, 2013, s. 147).

Jest więc czymś powszechnie przyjmowanym – jak na łamach publikacji *Polska: kręta droga od elity komunistycznej do solidarnościowej* – że, w społeczności lokalnej wyróżnia się elity polityczne, ekonomiczne i kulturalne (Wasilewski, Wnuk-Lipiński, 1995, ss. 69-70).

Trafne w tym względzie uwagi sformułował autor *Elity lokalne w strukturach samorządu terytorialnego*, który do lokalnej elity politycznej zakwalifikował: (a) władzę wykonawczą samorządu terytorialnego – wójta, burmistrza, prezydenta miasta, członków zarządu powiatu i województwa, (b) władzę ustawodawczą samorządu terytorialnego – radnych, (c) osoby będące w centrum decyzyjnym państwa – parlamentarzystów sprawujących funkcję ministra, posłów i senatorów związanych ze swoją społecznością lokalną jako swoim okręgiem wyborczym oraz liderów terenowych partii politycznych, (d) lokalną kadre biurokratyczną tworzącą zaplecze lokalnych elit politycznych. Z kolei do lokalnej elity ekonomicznej jego zdaniem należą właściciele i prezesi największych przedsiębiorstw, a do lokalnej elity kulturalnej osoby związane z mediami, nauką i kulturą (Jakubowski, 2013, ss. 150-156).

Kwestią uzupełniającą powyższą próbę identyfikacji składu lokalnej elity politycznej wydaje się stanowić pogląd autora *Powiatowa elita polityczna*, który do tej elity obok zarządu i radnych powiatu zaliczył liderów powiatowych komórek partii politycznych (Wasilewski, 2006, s. 39).

Jednocześnie należy zaznaczyć, iż w kontekście interpretacji składu elity politycznej zdaniem wielu teoretyków ze względu na bardzo zróżnicowane teorie, zmieniające się i ewoluujące wraz z rozwojem społeczno-gospodarczym określenie osób należących do niej jest trudne i staje się arbitralną decyzją każdego badacza.

Zgodnie z tym stanowiskiem na łamach pracy *Regionalne elity polityczne w Polsce* przyjmuje się, że elity polityczne tworzą osoby, które sprawują bezpośrednią władzę polityczną na szczeblu ogólnokrajowym, regionalnym i lokalnym. Co ciekawe na gruncie tej analizy można analogicznie, jak w przypadku regionalnych elit pokusić się o stwierdzenie, że lokalne elity to ludzie, których łączą zbieżne interesy polityczne, gospodarcze i społeczne, wywierający wpływ na życie określonej wspólnoty samorządowej, utożsamiający się z danym środowiskiem oraz posiadający dostęp do władzy publicznej. W takim znaczeniu są to osoby pozytywnie wyróżniające się lub uprzywilejowane, zajmujące wysokie i ważne stanowiska na szczeblu lokalnym. Taka charakterystyka wśród lokalnych elit politycznych wyodrębnia radnych miast, gmin i powiatów, wójtów, burmistrzów i starostów oraz prezydentów miast, które nie są stolicami województw (Szczudlińska-Kanoś, 2013, ss. 7-8).

Niewątpliwie zróżnicowany sposób postrzegania i wyodrębniania elity politycznej nie zmienia faktu, że dla określenia pełnego jej składu stosuje się zasadniczo trzy metody: pozycyjną, reputacyjną i decyzyjną, które ukazują ich cechy społeczno-demograficzne, mechanizmy działania (formowania, zorganizowania, rekrutacji i selekcji) oraz kryteria przynależności (Bartkowski, 1996, ss. 33-34).

W publikacjach naukowych metoda pozycyjna stanowi, iż do lokalnej elity politycznej należą osoby zajmujące najwyższe stanowiska w lokalnej strukturze władzy. Metoda reputacyjna określa, iż lokalną elitę polityczną tworzą osoby, które według opinii publicznej mają istotny wpływ na lokalny system władzy. Natomiast metoda decyzyjna ukazuje, iż lokalną elitę polityczną reprezentują osoby rzeczywiście podejmujące decyzje (Sokół, Żmigrodzki, 2004, s. 456).

Podążając tym tokiem analizy w perspektywie pozycyjnej do lokalnej elity politycznej obok wspomnianych przedstawicieli władzy wykonawczej i ustawodawczej samorządu terytorialnego zaliczyć należy zastępców organów wykonawczych samorządu terytorialnego, wiceprzewodniczących organów stanowiących samorządu terytorialnego, w tym przewodniczących różnych komisji powoływanych przez rady stanowiące oraz skarbników i sekretarzy jednostek samorządu terytorialnego (Nowakowski, Ptak, 2012,

s. 6). Tymczasem w ujęciu reputacyjnym będą to między innymi przedstawiciele elity ekonomicznej, kulturalnej, naukowej, religijnej, wojskowej itp., oraz członkowie rodziny lub przyjaciele osób zajmujących najwyższe stanowiska w hierarchii władzy lokalnej czy urzędników lokalnej administracji publicznej itp. (Sokół, Żmigrodzki, 2004, s. 456), a w ujęciu decyzyjnym będą to wszystkie osoby, które mają realny wpływ na podejmowanie i wykonywanie lokalnych decyzji.

Warto zwrócić uwagę, że ważną pozycję w lokalnym systemie politycznym, w wyniku rywalizacji wyborczej zajmują radni, którzy w ramach nadanych rozwiązań ustrojowych organu stanowiącego i kontrolnego samorządu terytorialnego posiadają rzeczywisty wpływ na podejmowanie i wykonywanie lokalnych decyzji (np. ekonomicznych, kadrowych). Zjawisku temu towarzyszy – jak pisze A. Ptak – przesunięcie się centrum władzy lokalnej do rady i administracji, kosztem przedstawicieli sektora państwowego (zwłaszcza przemysłu) i spółdzielczości, organizacji młodzieżowych oraz aparatu porządku i wymiaru sprawiedliwości (Ptak, 2011, ss. 121-122).

Należy również wskazać, iż katalog osób, które zalicza się do lokalnej elity władzy wyznaczają przepisy prawa zawarte w ustawach samorządowych, tj. w ustawie o samorządzie gminnym i powiatowym, a w odniesieniu do regionalnej elity władzy w ustawie o samorządzie wojewódzkim. Ustawy te wskazują na istnienie organu wykonawczego i ustawodawczego dla każdego szczebla samorządu terytorialnego (Klepka, 2012, s. 113).

Z tegoż też względu fundamentalne znaczenie instytucjonalno-prawne dla kreowania się lokalnej elity politycznej, zarówno dla jej powstawania i funkcjonowania mają reformy samorządowe z 1990 i 1999 roku – wówczas w pierwszym etapie utworzono samorządowe gminy, a 8 lat później samorządowe powiaty i województwa oraz reforma z 2002 roku – gdy wprowadzono bezpośrednie wybory na wójta, burmistrza i prezydenta miasta (Jakubowski, 2013, s. 147).

Oczywiście lokalna elita polityczna może tworzyć znacznie szerszy krąg osób, aczkolwiek, jak już wspomniano jej pełny skład jest trudny do zdefiniowania, co wynika ze specyfiki uwarunkowań lokalnych oraz zastosowania do jej zidentyfikowania odmiennych metod i technik. Zdarza się więc, że wpływ i władza takich osób może być nieformalna (Nowakowski, Ptak, 2012, s. 7). Mowa tu o osobach lub grupach osób, które wpływają pośrednio na decyzje lokalnych elit władzy poprzez różne powiązania (Sztumski, 1995, s. 14).

Bez względu na powyżej wskazane różnice interpretacyjne, lokalne elity polityczne dzieli się na elity decyzji i wpływu. Pierwsze sprawują for-

malną władzę poprzez podejmowanie i wykonywanie decyzji, np. władze samorządowe. Drugie posiadają formalny, jak i nieformalny wpływ na podejmowanie i wykonywanie decyzji w rezultacie zajmowania wysokich pozycji w systemie społecznym, np. urzędnicy państwowi, liderzy partyjni, grupy interesu, wpływowi przedsiębiorcy czy lokalne autorytety (Dobek-Ostrowska, 1997, s. 138).

Wspomniana elita decyzji obejmuje partie polityczne, grupy interesu i grupy nacisku, a elita wpływu podmioty formalnej i nieformalnej struktury politycznej. Do pierwszych zalicza się między innymi pozaparlamentarne partie polityczne, związki zawodowe, Kościoły i organizacje religijne. Natomiast do drugich należą grupy, kręgi i kliki posiadające instrumenty różnego wpływu politycznego (Sokół, Żmigrodzki, 2004, s. 467).

Tak rozumiane lokalne elity polityczne daje się analizować w następujących aspektach: gradacyjnym – niski stopień udziału lokalnych elit politycznych w elitach władzy centralnej, terytorialnym – lokalne elity polityczne ograniczone obszarem wpływu oraz autonomicznej współzależności – lokalne elity polityczne ograniczone obszarem wpływu, ale stanowiące część elity władzy centralnej, funkcjonującej na zasadzie subsydiarności (Mikołajewski, 2012, s. 117).

Na gruncie powyższego wyłonienie lokalnej elity politycznej odbywa się zazwyczaj poprzez reprezentację, czyli wyłonienie w drodze wyborów, dobór na zasadzie kompetencji (konkursy), nepotyzm, uznanie zasług, zaśluszczenie krzywdom czy uznanie autorytetu moralnego (Maj, Maj, 1992, s. 109).

W tej rzeczywistości do głównych miejsc naboru elity politycznej, w tym lokalnej elity politycznej należą instytucje władzy państwowej, administracja publiczna i organy władzy lokalnej. W państwach demokratycznych funkcje te pełnią między innymi partie polityczne i organizacje społeczne, które stanowią ważne miejsce, gdzie politycy kształtują się i uzyskują poparcie swoich środowisk jako ewentualnie najlepsi kandydaci do objęcia stanowisk w elicie władzy. Natomiast w państwach niedemokratycznych są to armia, służby specjalne czy kontrolowane przez państwo sektory gospodarki (Bodio, Załęski, 2007, s. 394).

W świetle tej problematyki kariery polityczne łączy się z sukcesywnymi awansami w partiach politycznych i organach ustawodawczych oraz wykonawczych władzy państwowej i samorządowej. Punktem wyjścia do kariery politycznej może być też zaangażowanie się w niniejszą działalność jako aktywista (Sztumski, 2007, ss. 110-111).

W tym duchu autor książki *Samorząd terytorialny i wspólnoty lokalne* wśród osób, które robią karierę polityczną w lokalnym systemie władzy po 1990 roku wyróżnia trzy typy: osoby, które zdobyły popularność poza działalnością polityczną, opozycjoniści z lat 80. (także drugoplanowi), eksperci (ze środowiska akademickiego, odnoszący sukcesy w większych miastach) (Piasecki, 2009, s. 172).

Za szczególnie ważne dla karier politycznych w lokalnych reprezentacjach uznaje się takie czynniki, jak: pochodzenie (związki rodzinne lub kumoterskie z elitami), pozycja społeczna, dostępność do różnego rodzaju dóbr (np. społecznych, materialnych), kwalifikacje (wykształcenie, umiejętności), biografia (uzasadnienie aspiracji) oraz doświadczenie (umiejętności i możliwości) (Mikołajewski, 2012, s. 126).

Tymczasem wejście do lokalnej elity politycznej determinuje też proces składający się z następujących sytuacji: zaistnienia (np. odniesienie sukcesu w danej dziedzinie, wyróżnienie się dokonaniem zawodowym, nawiązanie relacji z elitami za pośrednictwem znajomości), dopuszczenia (np. znalezienie się w kręgach elit i bycie w nich tolerowanym), uwiarygodnienia (np. poprzez eksponowanie pewnych wątków z biografii) i akceptacji (np. propozycje obejmowania lokalnych stanowisk, zaproszenia na nieformalne spotkania) (Mikołajewski, 2012, ss. 127-128).

Uzupełniając powyższe treści do najczęstszych strategii awansowania do grona lokalnej elity politycznej, które odpowiadają uwarunkowaniom społecznym i cechom osobowościowym danych jednostek należą: lidarska – określa silne, pewne siebie, charyzmatyczne osobowości, które posiadają naturalne zdolności przywódcze, grupowa – obierana jest przez osobowości konformistyczne, które dobrze czują się w grupie i potrzebują lidera, „języczka uwagi” – charakterystyczna dla indywidualistów i osobowości introwertycznych, klasyfikuje się ona pomiędzy powyżej przedstawionymi oraz outsiderska – typowa dla osobowości ekscentrycznych i niechętnych obowiązującym schematom (Mikołajewski, 2012, ss. 130-132).

Wnioski

Nie ulega wątpliwości, iż we współczesnym świecie w rozważaniach nad zjawiskiem władzy politycznej każde społeczeństwo ma swoje elity polityczne – jako grupy realizujące funkcje przywódcze, niezależnie od występujących w jego ramach pozostałych form podziałów klasowo-warstwowych.

Z obecnej perspektywy jest więc oczywiste, że w ustroju nowożytnych państw demokratycznych – gdzie samorząd terytorialny obok powszechnie występującego trójpodziału władzy jest podstawową i demokratyczną formą jej decentralizacji, która realizuje istotną część zadań publicznych – grupy te również pretendują do sprawowania władzy w lokalnym systemie społecznym.

Dokonując zatem próby identyfikacji ich składu, należy zgodzić się ze stanowiskiem, że uczestniczą one w podejmowaniu i wykonywaniu decyzji w ważnych dla wspólnoty lokalnej sprawach oraz decydują o jej rozwoju i przyszłości.

Należy więc uznać, iż elity polityczne w lokalnej strukturze samorządu terytorialnego istnieją, a zalicza się do nich osoby, które posiadają realny i rzeczywisty wpływ na stanowienie lokalnej władzy, polityki oraz rozwój społeczno-gospodarczy swojej wspólnoty samorządowej, w tym zaspakajanie bieżących potrzeb jej mieszkańców i rozwiązywanie ich problemów.

Jednak to kogo zaliczamy do grona lokalnych elit politycznych, ze względu na różny sposób ich spostrzegania i wyodrębniania, rozwój i ewolucję poszczególnych koncepcji oraz zróżnicowane teorie zmieniające się wraz z rozwojem nowoczesnych społeczeństw jest trudne i staje się arbitralną decyzją każdego badacza.

Tymczasem można podsumować, że zapotrzebowanie na lokalne elity polityczne wynika z organizacji i porządku, w którym powołani i wyposażeni kompetencyjnie przedstawiciele lokalnych struktur władzy, w ramach nadanych rozwiązań ustrojowych organu stanowiącego i kontrolnego samorządu terytorialnego podejmują i wykonują w imieniu określonej wspólnoty samorządowej i dla tej wspólnoty samorządowej zadania publiczne.

BIBLIOGRAFIA

- [1] Bartkowski, J. (1996). Lokalne elity władzy w Polsce w latach 1966-1995. Zmiany składu społeczno-demograficznego na tle przemian opinii publicznej w Polsce w ujęciu porównawczym. Warszawa: Interart.

- [2] Betkiewicz, W., Jasiewicz-Betkiewicz, A. (2012). Wielkomijska elita polityczna: skład i kariery zawodowe. *Studia Regionalne i Lokalne*, nr 3(49), s. 22-49. ISSN: 1509-4995.
- [3] Bodio, T., Załęski, P. (2007). Przywództwo i elity polityczne. W: K. A. Wojtaszczyk, W. Jakubowski (red.), *Społeczeństwo i polityka. Podstawy nauk politycznych* (s. 383-398). Warszawa: ASPRA-JR.
- [4] Dobek-Ostrowska, B. (1998). Elity polityczne. W: A. Jabłoński, L. Sobkowiak (red.), *Studia z teorii polityki* (s. 138). Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- [5] Dutkiewicz, G. (2012). O pojęciu i istocie elit. *Colloquium Wydziału Nauk Humanistycznych i Społecznych*, nr 3(7)/2012, s. 175-184. ISSN: 2081-3813.
- [6] Dutkiewicz, G. (2017). Rola lokalnych elit politycznych w kształtowaniu samorządu terytorialnego Gdyni w latach 2010-2014. *Zeszyty Gdynskie*, nr 12, s. 25-32. ISSN: 1896-3463.
- [7] Jakubowski, P. (2013). Elity lokalne w strukturach samorządu terytorialnego. W: K. Dąbrowski (red.), *Zarządzanie instytucjami obywatelskimi i samorządowymi* (s. 143-157). Warszawa: Warszawska Wyższa Szkoła Ekonomiczna im. Edwarda Wiszniewskiego.
- [8] Klepka, R. (2012). Miejska elita polityczna jako kategoria teoretyczna. *Res Politicae – wydanie specjalne*, s. 99-115. ISSN: 1897-4066.
- [9] Laska, A., Nocoń, J. (2010). *Teoria Polityki. Wprowadzenie*. Warszawa: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP.
- [10] Lenard, E. (2014). Elity polityczne w lokalnym systemie społecznym na przykładzie miast na prawach powiatu województwa mazowieckiego. *Notatki Płockie: kwartalnik Towarzystwa Naukowego Płockiego*, tom 59(2014), nr 4(241), s. 21-30. ISSN: 0029-389X.
- [11] Maj, Cz., Maj, E. (1992). Przywództwo i elity polityczne w Polsce. Analiza porównawcza. W: K. Pałeczki (red.), *Elity polityczne w Polsce* (s. 109). Warszawa: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- [12] Mikołajewski, K. (2012). Mechanizmy wejścia i awansu w elitach lokalnych. *Res Politicae – wydanie specjalne*, s. 117-134. ISSN: 1897-4066.
- [13] Nocoń, J. (2004). *Elity polityczne. Studium interpretacji funkcjonalnej*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.

- [14] Nowakowski, C., Ptak, A. (2012). Lokalne elity władzy w Polsce u progu zmian ustrojowych. *Samorząd Terytorialny*, nr 6, s. 5-16. ISSN: 0867-4973.
- [15] Pałeczki, K. (2004). Wprowadzenie do normatywnej teorii władzy politycznej. W: B. Szmulik, M. Żmigrodzki (red.), *Wprowadzenie do nauki o państwie i polityce* (s. 183-217). Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- [16] Piasecki, A. K. (2009). *Samorząd terytorialny i wspólnoty lokalne*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- [17] Ptak, A. (2011). *Rywalizacja polityczna w samorządach lokalnych. Studium wybranych gmin*. Poznań-Kalisz: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu Wydział Pedagogiczno-Artystyczny.
- [18] Sokół, W., Żmigrodzki, M. (2004). *Elity polityczne*. W: B. Szmulik, M. Żmigrodzki (red.), *Wprowadzenie do nauki o państwie i polityce* (s. 455-473). Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- [19] Sztumski, J. (2007). *Elity, ich miejsce i rola w społeczeństwie*. Katowice: „Śląsk” Wydawnictwo Naukowe.
- [20] Sztumski, J. (1995). *Lokalne kręgi towarzyskie a lokalne elity polityczne*. W: J. Sztumski (red.), *Elity w procesie transformacji społeczno-gospodarczej i politycznej Polski* (s. 14). Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- [21] Szczudlińska-Kanoś, A. (2013). *Regionalne elity polityczne w Polsce*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- [22] Wasilewski, J. (2006). *Zarys socjologicznego portretu elity politycznej sześciu powiatów*. W: J. Wasilewski (red.), *Powiatowa elita polityczna. Rekrutacja, struktura, działanie* (s. 39). Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN.
- [23] Wasilewski, J., Wnuk-Lipiński, E. (1995). *Polska: kręta droga od elity komunistycznej do solidarnościowej*. W: I. Szelenyi, D. Treiman, E. Wnuk-Lipiński (red.), *Elity w Polsce, w Rosji i na Węgrzech. Wymiana czy reprodukcja* (s. 69-70)? Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN.
- [24] Wołowicz, T., Reško, D. (2012). *Strategia rozwoju gminy jako narzędzie zarządzania zmianą gospodarczą*. *Zeszyty Naukowe WSEI*, nr 5(2/2012), s. 61-89. ISSN: 1734-5391.

POLITICAL ELITES IN THE LOCAL STRUCTURE OF LOCAL GOVERNMENT

ABSTRACT

Who do we count among the local political elite - who are the people who participate in making decisions on important matters for the local community and decide about its development and future. Analyzing these issues in my considerations I make a general reflection of the problem, as proposed in the title of this article – Political elites in the local of government structure.

Keywords:

elite, political elite, local political elites, public authority, local authority, social system, political system, local government, local community.